

רגע ההכרעה: איך לייצר את התפנית במלחמה?

במשך עשרים שנה סבלנו מרורים מהחמאס בעזה. בדרום הארץ גדל דור שלם, רדוף וטרורף חרדה מאזעקות שלא הפסיקו. טילי החמאס הגיעו עד הרצליה ושיבשו חיים של מדינה שלמה. אבל קיבלנו את הסבל כסוג של אין ברירה שצריכים לחיות אתה. הלכנו למבצעים צבאיים במטרה להכאיב לחמאס - אבל במקביל להשאיר אותו בשלטון, כי התפיסה הייתה שאי אפשר לנצח אותם. 'החמאס הוא רעיון ואי אפשר להשמיד רעיון'.

ואז הגיע השביעי באוקטובר האיום ולא נותרה ברירה חוץ מהשמדת החמאס מעל פני האדמה. פתאום התגלה דבר מדהים: זה לא כוחות, זאת מלחמה של הצבא החדשני והמתקדם בעולם, מול חבורה של בריונים. פתאום התברר שעוצמת החמאס קיימת בעיקר בראש שלנו ולאחר מסירות נפש הרואית והקרבה עצומה של החיילים, הנה לראשונה זה שנים, נפתחה שנת לימודים נורמלית בדרום הארץ ובמרכז, בלי החשש שמתחיל סבב חדש מול חמאס, שישבית את רוב המדינה עד הרצליה.

אותו תהליך כואב מתרחש בצפון. רבבות יהודים הפכו להיות פליטים בארצם ואנחנו מתמהמהים להגיב. אבל ברור במאה אחוז, שאם ח"ו היל"ת יקרה אסון שם, ניכנס ונחריב את לבנון ונגלה שוב שהעוצמה של האויב קיימת בעיקר בדמיון שלנו.

התורה מבהירה את המציאות בשתי אותיות בפתח פרשתנו: "כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלוקיך בידך". "על איבך" ולא 'מול או כנגד איבך'. אדמור"י חב"ד מבארים בעומק: זה סוד כל הסודות: **אין ערך בינינו ובין האויב**. זה לא מאבק בין שני כוחות שווים שלפעמים זה מנצח ולפעמים זה, אלא מאבק בין **קדושה** ובין **הצגה**. בין **אמת** ובין **ניסיון זמני** שנועד לגרום לנו להעפיל אל מעבר לעצמנו. לכן מובטח שאם נצא למלחמה בביטחון אלוקי ונהיה ראויים לניסים – אנחנו ננצח.

הדברים אמורים במלחמה הכללית וכך במלחמה הפרטית נגד האויב הפנימי: אנחנו נסחפים מבוהלים אחרי תאוות העונג שמייצר היצר, מתוך חרדה שמפסידים עונג אמת. אבל האמת היא, שמדובר בניסיון ומקפצה כדי לגלות את הכוחות הפנימיים של היהודי. היצר הוא עצמו **יצירה אלוקית קדושה**, במטרה להוביל אל הניצחון במימוש תכלית הבריאה. לכן כל מה שנדרש הוא לאטום את העיניים והאוזניים לקפוץ מעליו ולגלות מיד איך הכול שקר.

משל מושלם לפתיחת השיעור: **למלך המדינה הייתה בת יחידה, נסיכה מוכשרת ומושלמת. היא הייתה גאוות המלך ותקוות המדינה בתור מי שאמורה לרשת את הכס. הגיעה לגיל הנישואים והמלך חיפש את הבחור הטוב ביותר. המלך אסף את כל המועמדים שהגיעו לגמר, העמיד אותם בפני חומה ואמר שהנסיכה יושבת מאחורי החומה. מי שישכיל לפרוץ את החומה בידיו – בלי שום כלים ומכשירים – ימצא את הנסיכה מאחורי הקיר.**

המועמדים הסתובבו במרץ סביב החומה וחיפשו את המפתח, הסולם או הקוד שימוטט אותה, אבל לא נמצא כלום. רובם התייאשו והשתכנעו שהמשימה בלתי אפשרית.

היה אחד שלא וויתר, הוא חשב וחשב ופתאום עלה לו רעיון. הוא התרחק עשרים מטר אחורה, לקח תנופה ואז פתח בריצה לכיוון החומה ונכנס בה. קרע ענק נוצר במרכז ומאחוריו ישבה הנסיכה. התברר שמדובר היה בסך הכול בקיר קרטון עם ציור חומה עליו.

החכם הסביר: ידעתי שהמלך רוצה שאצליח, שהוא מעוניין בטובתו וחיפץ שנפרוץ את החומה. לכן לא היה לי ספק שהחומה היא לא יותר מאשליה שניתנת לפריצה...

ב. פרשת "כי תצא" מתחילה עם צרות של עשירים. התמודדות של מנצחים עם שאלות מוסר הלחימה ובראשן דילמת אשת יפת תואר. מלך ישראל הוציא את העם ל"מלחמת רשות", מלחמה יזומה

במטרה להרחיב את גבול הארץ. המלחמה מסתיימת בניצחון יהודי ובלקחת שבויים מחיילי האויב, ואז הלוחמים שנמצאים רחוק מהבית (ובטח אם המלחמה נמשכת זמן רב) מתמודדים עם יצרם מול שבויית יפת תואר¹ ותאבים לקיים יחסי אישות ואף לקחתה לביתם.

התורה מגיבה בדרך מקורית: היא אומרת 'כן' מפני היצר הרע, אבל יוצרת מעטפת הגבלות וסייגים שיובילו בסופו של דבר ל'לא'. לחלק גדול מהדעות במפרשים היא אסורה עליו במחנה השבי, עליו לקחת אותה ארצה ושם להמתין שלושים יום בהם היא מגלחת שערה וציפורניה כדי שתתגנה עליו ובוכה בגעגועיה אל הוריה. בינתיים אחרי שהוא נמצא חודש בבית והיא כבר פחות מושכת, מתקרר יצרו וסביר שימאס בה ויניחנה לנפשה.

הנושא שלנו הוא הפסוק הפותח את הפרשה ומתאר את הניצחון על האויב:

1. דברים כא: כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבית שבי.

הפסוק בכללותו, מעורר הארה מטלטלת שאי אפשר לדלג עליה בסוף השנה הקשה הזו. הפסוק מבטיח ניצחון מהיר ובטוח ואפילו בלי תפילה וזעקה לה'. לעומת זאת פרשת בהעלותך מתארת התנהלות אחרת לחלוטין:

בהעלותך י, ט: וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם ונושעתם מאיביכם. היינו שרק לאחר התרועה והתעוררות התשובה נעלה לרצון לפני ה'.

התשובה נמצאת בגוף הפסוק: בפרשתנו נאמר "כי תצא למלחמה", כאשר עם ישראל משכים ויוצא להדוף אויביו מעבר לגבול. אז הקב"ה מבטיח הצלחה מעבר לדרך הטבע. לעומת זאת בפרשת בהעלותך כתוב: "כי תבאו מלחמה בארצכם". המנהיגים זלזלו והמעטים בערך האויב ואפשרו לו דריסת רגל על סף הגבול וכניסה פנימה ואז כבר זקוקים לרחמי שמים גדולים כדי לנצח.

עיטורי תורה דברים 129: כאן באה מיד ההבטחה 'כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלוקיך בידך', ואילו בפרשת בהעלותך נאמר 'והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם [ורק אז] ונושעתם מאיביכם?' אמר האדמו"ר מקוצק: כשאתה יוצא להתקיף השונא בארצו – אז ונתנו ה' בידך, אבל 'כי תבאו מלחמה בארצכם', שהשונא מתקיף אותך ונכנס לארצך – אז אתה זקוק לרחמי שמים. וכן במלחמת היצר, אם לא נתת לו דריסת הרגל אצלך – הניצחון מובטח, אבל אם נכנס לתוכך ותצטרך להרחיקו – תזדקק להתאמצות גדולה.

זו אולי תשובה כואבת לתהייה הגדולה, איפה היה האלוקים בשביעי באוקטובר? התורה מבהירה הכול מראש: הקב"ה לא לוקח מאתנו את הבחירה החופשית ומאפשר לעשות טעויות גורליות. במשך עשרים שנה עשינו כל טעות אפשרית: יצאנו מעזה, פתחנו את ציר פילדלפי ומעבר רפיח ואפשרנו העברה חופשית של נשק ומכונות לייצור טילים. התרנו להם להתקרב עד הגדר ולזרוק בלונים ועפיפוני נפץ. במקביל הפחתנו את המעקב המודיעיני, מתוך הערכה יהירה שמדובר בחבורה של שבאבניקים – והנה התוצאה הנוראה שמצריכה הרבה תרועות ותפילות ורחמי שמים.

בשיעור לעשרה בטבת השנה, הבאנו רעיון חד: ידוע שעשרה בטבת הוא הצום החמור בין כל ארבע הצומות על החורבן. האבודרהם מדייק מהכתוב "בעצם היום הזה סמך מלך בבל", שצום עשרה בטבת דומה ליום הכיפורים שגם בו נאמר "בעצם היום הזה". עשרה בטבת דומה ליום הכיפורים בכך שצריך לצום בו עצמו והוא מסוגל לדחות את השבת. לכן מחברי הלוח העברי תיקנו שעשרה בטבת לא יחול לעולם בשבת, כדי שלא להפר את קדושת ושמחת היום.

עשרה בטבת הוא יום החורבן האמתי ואחריו זה רק היה עניין של זמן עד הפריצה לעיר ושריפת הבית. שכן בעשרה בטבת התקבץ האויב על חומות ירושלים, ומהרגע שהאויב מתקבץ על החומה – זאת רק שאלה של זמן מתי תיפרץ. להבדיל, הגנרל הפרוסי "קלאוזביץ" אמר: "קו המגע לעולם

¹ מדרש ספרי מדגיש כי השבויה רוצה להצטרף אליו. הוא לא מאלץ אותה ללכת, אלא היא פועלת למשוך את עיני המנצחים. כך מדויק מלשון הפסוק "והסירה את שמלת שביה" ואיזו שבויה לובשת שמלה? הרי הן בכות על סבלן בבגדים קרועים? אלא היא מתקשטת במכוון כדי ללכת עם הכובשים.

יפרץ". בנקודה מסוימת יצליח האויב לפרוץ את הקו, ולכן ככל שמאפשרים לו להתקבץ שם – צריכים כבר רחמי שמים מרובים כדי להיחלץ מהצרה.²

ג. כאמור, התורה מבטיחה ניצחון במלחמה הזו והמפרשים מרחיבים משמעותית את ההבטחה ומוצאים בה רמז למלחמה הגדולה באמת, זו שלא נגמרת לעולם. ניכנס לגוף הפסוק, שכל מילה בו מעוררת קושי ועיון. ראשית, מהו "כי תצא" לשון יחיד? מלחמה היא אירוע חירום לאומי שמקיף את כל המדינה והיא צריך להיות כתוב כדלעיל מפרשת בהעלותך, "וכי תבואו מלחמה בארצכם"?

2. שם משמאל [האדמו"ר מסוכטשוב לפני כמאה שנה] תחילת פרשתנו: יש להבין מה שכאן נאמר 'כי תצא למלחמה' [לשון יחיד] ושם נאמר 'וכי תבואו מלחמה בארצכם' [לשון רבים]?

שנית: מהו "כי תצא למלחמה" בניקוד פתח, כאילו מדובר על המלחמה הידועה? הרי הניקוד היה אמור להיות "למלחמה" בשואו, כלפי כל מלחמה שלא תהיה?

אור החיים כ,א: מהו 'כי תצא למלחמה' הידועה שאין גדולה ממנה?

שלישית ורביעית: הכלי יקר תוהה מדוע הפסוק מתחיל "אויבך" לשון רבים ומסיים "ונתנו" לשון יחיד? ומהו הניסוח "על אויבך" והרי יוצאים למלחמה מול אויבים וכנגדם?

כלי יקר: 'אויבך' ביו"ד לשון רבים ואחר כך אומר 'ונתנו' [לשון יחיד] והוזה לי למימר 'ונתנם' [גם לא מובן הלשון] 'על אויבך' והוזה ליה למימר 'כנגד אויבך'?

בכל סגנונות המפרשים, אצל בעלי המחשבה, המוסר וגדולי החסידות, מופיע אותו מהלך: הבטחת הפסוק לניצחון בשדה הקרב – היא כוללת את כל היקפי המלחמה ברוע: את המאבק הרועש והמתקשר מול האויב החיצוני וגם את המאבק הפרטי והאישי מול האויב הנפשי. זו אותה מלחמה מול אותם כוחות שרוצים להכשיל את היהודי ממילוי תפקידו בעולם, כשהמרכז הוא בארץ ישראל.

הפסוק מדבר במפורש על המלחמה הפיזית, אבל רומז גם למלחמת היצר הרחנית, שלמען האמת היא קשה הרבה יותר. שלמה המלך אמר: "טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר". כלומר, זאת גבורה גדולה יותר למלוך במידות ולמשול ברוח, יותר מאשר ללוכד עיר. הרבה גנרלים ניצחו עמים רבים, אך נכשלו במלחמת המוסר האישית.

משלי טז, לב: טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר - חובת הלבבות שער יחוד המעשה ה: אמרו על חסיד שפגע אנשים ששבים ממלחמת אויבים ושללו שלל אחר מלחמה חזקה. אמר להם: שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעתדו למלחמה הגדולה ... מלחמת היצר וחייליו, כי כל אויב כשתנצח אותו פעם ושתיים ירף ממך ולא יעלה לבו להלחם בך, לדעתו יתרון כחך על כחו ... אבל היצר יארוב לך כל ימך לנצחך, כמו שאמרו 'אל תאמן בעצמך יום עד מותך', ואינו מקיל בקטנה שבקטנות ועל לך ראוי שתהיה נזהר.

המלחמה הזו קשה הרבה יותר ממאבק מדיני: ראשית, אתה נאבק בה לבד. אין דיוויזיות, אין חיל אוויר וגם אין תקשורת שתריע למנצח. זה אתה מול היצר ומול הקב"ה. שנית, זאת מלחמה ללא הפסקה. בעוד שמאבק מול החמאס כולל הפוגות של 'הודנה' והפסקות אש, היצר הרע "דומה לזבוב" כדברי חז"ל - זבוב לא נח. או שאתה הורג אותו או שהוא הורג אותך. אתה מנצח את היצר בעשר והוא בא בעשר ושתי דקות. אתה בטוח שהפלת אותו לקרשים והוא חוזר חדש.

² קל וחומר שכך הדבר במאבק הפנימי מול היצר הרע, עליו נדבר בהמשך השיעור: סוד הניצחון על היצר הוא "כי תצא למלחמה" על אויבך. לא לתת ליצר דריסת רגל בתוכנו ולהרחיק אותו אפילו מאזור הגבול. אז מבטיחה התורה "ונתנו ה' אלוך בידך". מנגד, כאשר היצר כבר תפש שליטה בתוכנו ועורר תאוה ותשוקה – נדרשים רחמי שמים מרובים כדי להיחלץ ממנו.

הכוונה היא בעיקר לכניסת היצר על "השערים", עליהם קראנו בפרשה הקודמת: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך". כשהוא נכנס אל העיניים, האוזניים ובעיקר המחשבה ומשם תופס עמדות פיקוד ושליטה. כדי לדחות אותו במצב הזה נדרשה זעקה גדולה ותשובה עמוקה.

בכל זאת באה התורה ומעניקה הבטחת ניצחון גם במלחמה הזו: "כי תצא", לשון יחיד. אם רק תצא למלחמה הגדולה של החיים, זו שאיש לא רואה אותך ולא מגבה אותך. "למלחמה" הידועה, כי זאת מלחמת החיים שעבורה ירדה הנשמה לעולם. המלחמה מתנהלת מול "אויביך" לשון רבים, ואולם הפסוק מבטיח "ונתנו", לשון יחיד. שכן היצר נדמה כמו אויבים רבים – פעם קוראים לו חמאס, פעם חיזבאללה ופעם החותים. פעם מצית תאוות אישות, פעם תאוות אכילה, פעם כבוד ופעם ממון – אבל מדובר באותו יצר יחיד והתורה מבטיחה "ונתנו ה' אלוקיך בדיך".

כיצד זוכים לניצחון הגדול? התשובה נמצאת בדקדוק האחרון: "על אויביך" ולא כנגד או מול אויביך.

נתחיל עם ביאור מתוק מהספר החסידי החשוב "ישמח משה", שכתב הרב משה טייטלבוים לפני כמאתיים שנה. הוא היה תלמיד של החוזה מלובלין, מראשוני המביאים את תורת החסידות להונגריה ואבי חסידות סיגייט וסאטמר.

המילה "על" מתפרשת בתורה כמו "עם", ככתוב "ויבאו האנשים על הנשים", שפירושו הגברים ביחד עם הנשים הביאו תרומתם למשכן ה'. יש כאן רמז גדול כי בתחילת מלחמת היצר, הדרך הנכונה היא לבוא עם אויביך, כלומר, להתפייס עם היצר ולגרום לו לבוא מהטעמים שלו. לא לפתוח בו במלחמת חורמה ודיכוי, אלא להיפך: לשחד את היצר ולסחוף אותו להצטרף אל הקדושה מהטעמים הנוחים לו.

אנו נמצאים בתחילת שנת לימודים והרמב"ם מאריך בפירוש המשניות, שמתחילים ללמד ילד עם קליות ואגוזים. אחר כך הוא מתבגר ומצטרף לשיעור בגלל שהחברים באים ויש פיצוחים על השולחן. לפעמים בא לשיעור מטעמי כבוד כי הוא מוסר השיעור בעצמו.. אולם אין להיבהל: זו דרכה של תורה, שכן "מתוך שלא לשמה – בא לשמה". בתחילה בא ללמוד תורה מטעמים חיצוניים, אבל בהדרגה יתרומם ויתעלה מכוח התורה ויגלה את אופייה האמתית.

3. ישמח משה פרשתנו: 'על' משמש במקום 'אם', כמו 'ויבאו האנשים על הנשים' לתרום למלאכת המשכן. וזהו 'כי תצא למלחמה' – למלחמת היצר שהוא ממאן בתורה ותפילה ומעשים טובים, הנה 'על אויביך', שאמרו חכמים 'מתוך שלא לשמה בא לשמה' וכך הוא יוצא עמך ביחד, בגלל הפניות שלא לשמה. ואף שהסטרא אחרא שובה את מה שנעשה שלא לשמה, שהתורה נלמדת מטעמים חיצוניים, מכל מקום 'ונתנו ה' אלוקיך בדיך ושבת שביו' – שתחזור ללמוד לשמה ותוציא ממנו מה ששבה כבר.

אנו מתקרבים ליום כיפור והארכנו בעבר בשיעור לפרשת "אחרי", כי זה הטעם הפשוט לעיקר מצוות היום, שהיא תמוהה ומסתורית עד השמים: שילוח השעיר לעזאזל.

במרכז עבודת היום הקדוש בשנה, מעמיד הכוהן הגדול שני שעירי עיזים. הוא מכניס ידו לתוך תיבת קלפי ומוציא שני פתקים: באחד כתוב "לה" ובאחד "לעזאזל". את מה שעולה ביד ימין, הוא מניח על ראש העז הימנית ואת מה שעולה בשמאל הוא מניח על ראש העז השמאלית. את העז לה' הוא שוחט ונכנס לקודש הקודשים בבגדי לבן כדי להזות דמה בין שני בדי הארון. ואילו את העז שעלתה לעזאזל, משלח ביד איש מוכן אל מחוץ לירושלים, לאחד ההרים במדבר יהודה.

וכל אחד תמה: מה מטרת השילוח מחוץ לבית המקדש? ממתי משיגים כפרה וסליחה מעבר להקרבה על המזבח? התמיהה גדולה הרבה יותר, לאור הבנת מושג ה"עזאזל": מדובר ב**יסוד ושורש הטומאה בעולם**. הגמרא אומרת (יומא ז,ב) שהעזאזל מכפר על העוונות החמורים ביותר של העריות ולכן שולחים אותו אל ה"עזאזל", שהוא מקור יצר הזנות.

המילה "עזאזל" היא הכלאה של שני שמות מלאכים - עוזא ועזאל. המדרש מספר שבזמן דור המבול שהשחית כל בשר דרכו והקב"ה ניחם והצטער על העולם, באו שני המלאכים הללו לפני הקב"ה ואמרו: "מה אנוש כי תזכרנו? תן לנו לחיות בארץ במקום בני האדם ונחיה בקדושה ובטהרה". ירדו וראו את בנות האדם כי טבת הנה וחטאו עימן בזנות. מאז הם ניצבים מעבר להרים והם מקור התאוה והמשיכה ליצר הזנות. אם כן, מה יש לנו עם יסוד הקליפה ביום הכפרה הגדול?

הרמב"ן מביא ממדרש פרקי דרבי אליעזר דבר בלתי נתפס: "היו נותנים שוחד לסמאל ביום הכיפורים, שלא לבטל את קרבנם (אלא ללמד עלינו זכות בדיו)". הרמב"ן מזכיר שם שהמילה "שעיר",

מזכירה את ארצו של עשו, שהוא מקור הקליפות והטומאות. והרי כך נהג יעקב עם אחיו, ששלח לו דורון ומנחה כדי לפייסו, טרם ייצאו עמו במלחמת כריתות.

כך שחלק מהמלחמה בקליפות הוא לבוא "עם אויבך" ולסחוף אותו לטובתנו באמצעות האינטרסים שלו. בהמשך הדרך נתחזק ונוכל לצאת למחמה ישירה כנגדו.

רמב"ן ויקרא טז, ח: מפורש בפרקי דרבי אליעזר הגדול, לפיכך היו נותנים שוחד לסמאל ביום הכיפורים, שלא לבטל את קרבנם (אלא להסכים וללמד עלינו זכות בדיון).

עד כאן ביאור יפה, ומכאן נטפס לעולמות אחרים ונפתח מבט מעמיק אל שורש ויסוד הרע בעולם.

ד. המילה "על אויבך", פותחת עיניים חדשות על המציאות. היא קורעת את הכיסוי מעל עוצמת התאוה ומגלה במה באמת מדובר. מדובר בהצגה הכי טובה בעיר. עד כמה שהקליפה נראית שונאת ותוקפנית, למען האמת היא **שליחה של הקב"ה**. היא יצירה קדושה מהעליונים, כדי להפיק מאתנו את המיטב. להיות האתגר במסע כומתה שמוביל אל דרגות הקצונה.

נסביר: אחת התהיות הכי עמוקות בחיים היא, איך הטומאה קיימת? כיצד יש בעולם אויבים אדירים כאלו אל הקדושה? "אחר", אלישע בן אבויה, העניק תשובה חמורה.

4. חגיגה יד, ב: ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן: בן עזאי, ובן זומא, אחר, ורבי עקיבא ... אחר קיצץ בנטיעות ראה את מיטטרון (שר של מעלה) שניתנה לו רשות לשבת לפני ה' כדי לכתוב זכויותיהם של ישראל. אמר אחר: הרי למדנו שלמעלה אין ישיבה מלבד ה' ואין תחרות לה', שמא שתי רשויות הן.

"אחר" הגיע למסקנה כי בעולם שולטות שתי 'אלוהיות', שני כוחות אויבים ופעם זה מנצח ופעם זה מובא בספרים כי יסוד התפיסה נמצא אצל ההוגה הפרסי, זרתוסטרא, שסבר כי בעולם יש שני אלוקים כביכול: אלוקי האור מול אלוקי החושך וכל החיים הם מאבק בין השחור והלבן, כשלפעמים זה גובר ולפעמים זה. לכן בטקסים הפרסיים היו מדליקים הרבה מדורות, כדרך לחזק את אלוקי האור.

התפיסה המקוטבת יישרה אצל "אחר" את המשבר האמוני שפקד אותו. הגמרא מספרת כי אחר ראה מקרה ששבר את רוחו: אב הורה לבנו לעלות אל העץ ולשלח את הגוזלים וכך לזכות לקיים שתי מצוות שעליהן מובטח "למען יאריכון ימיך": כיבוד הורים ושילוח הקן. הילד נפל בירידתו מהעץ ומת במקום. אחר לא היה יכול להכיל את הסתירה בין ההבטחה ובין המציאות והתמוטט רוחנית.

התפיסה של זרתוסטרא פתרה את הבעיה: ההבטחה עובדת כל עוד היא אינה נתקלת באלוקי החושך. אבל כשנוצרת מלחמה בין שני הכוחות השולטים בעולם – אי אפשר לדעת מי ינצח.

מנגד, התפיסה היהודית הפוכה. נאמר ב**ישעיהו מה, ז: יוצר אור ובורא חשך, עשה שלום ובורא רע - אני ה' עשה כל אלה.**

היהדות דוגלת באחדות, יש כוח יחיד בבסיס המציאות ואין עוד מלבדו. הוא עצמו יוצר את הרע והחושך, וזאת בתור ניסיון ואתגר לבנות את בן המלך. העולם כולו נוצר כדי להפגין את האינסופיות של הטוב, להעדיף את הטוב אל הרע ולהוכיח את גדלותו של בן המלך, לכן יוצר המלך קשיים כדי להרים את הבן מעבר לעצמו ולאפשר לו את השכר הגדול הבא עם הניצחון.

זוהר ב קסג, ב: איך השטן שהוא עבד רע עושה היפך רצון אדונו? אלא ודאי רצון אדונו עושה. משל למלך שהיה לו בן יחידי והיה אוהבו ביותר. רצה המלך לראות רצון בנו אליו. קרא לאישה זונה ואמר לה לפתות את הבן. הלכה אחר בן המלך לפתותו בכמה פיתויים, ואם הבן יאה ומציית לרצון אביו וגוער בה ודוחה אותו, אז אביו שמח בבנו ומכניסו לתוך הפרגוד של היכלו ונותן לו מתנות ואוצר רב.

כמובן, ההבנה העמוקה בבסיס הרע, יוצרת תפיסה מהפכנית לגבי **החולשה** שלו. אילו אחר היה צודק והרע היה אויב שווה אל הקדושה, אזי התורה אינה יכולה להבטיח "ונתנו ה' אלוקיך בידך". מלחמה היא אירוע שאינו ניתן לחיזוי מראש. אולם כיון שהרע אינו אלא שליח ומלאך ה', **כוחותיו**

מוגבלים בהתאם למטרת שליחותו. הוא קיבל בדיוק את הכוח הנדרש כדי להיות נסיין ולא יותר. ברגע שכן המלך עומד בניסיון ומנצח – הזונה מסולקת מן הארמון ומאבדת את תפקידה לחלוטין.

זאת כוונת התורה בפתח פרשתנו: "על אויביך", לא מדובר בשני כוחות שווים, אלא בצד אחד של אמת ובצד שני שהוא רק **שחקן בהצגה.**

ליקוטי שיחות ל/159: מכאן למדנו התחזקות גדולה בעבודת האדם, דלפעמים אפשר לבוא לחלישות העבודה בראותו כל המניעות והעיכובים על דברים שבקדושה ומנין יהיה לו התוקף לנצח המלחמה? אמנם אם יתדבק בה' עד שתתגלה בו אחדותו האמתית, **בדרך ממילא** תתבטל מציאות המנגד, כמו חושך הנדחה מפני אור (שמסתלק מאליו) כי אין לחושך שום מציאות. וזהו 'כי תצא למלחמה על אויביך', שהרי הוא **על ולמעלה** מאויביך, כי רק ישראל הדבוקים בה' יש להם מציאות אמתית וכל הכוונה של האויבים היא לשם 'כי תצא למלחמה', **שבני ישראל יגלו הכוחות שלהם בביטול אויבי ה'.**

חשוב להדגיש, שלא מדובר במושגים העוברים באמונה, אלא במציאות ברורה מול העיניים. עובדה היא שכולם מתחלפים ועם ישראל נשאר. זה פלא הפלאות של המציאות: עם ישראל החלש והמוכה שורד מאז ועד היום ואילו כל הכוחות האימפריאליסטיים שבונים את העולם – דועכים לתוך המודרנה.

המדרש מספר סיפור מהותי, שמעביר את המסר: כאשר נירון קיסר נשלח להחריב את ירושלים, הוא רצה לבדוק אם האלוקים אתו. הוא שלח חץ לדרום והחץ נפל בירושלים. שלח לצפון והחץ נפל בירושלים. למזרח ולמערב ופגע בירושלים. הוא ידע שההשגחה העליונה עמו והם יחריבו את העיר. אבל אז עלה בלבו חשש שהקב"ה משתמש בו: ה' שולח אותו לעורר את בניו בתשובה ואז יעניש אותו על שליחותו הרעה. נירון עצר ילד וביקש שיגיד לו פסוק שעולה בראשו. הילד אמר פסוק מספר יחזקאל: "ונתתי נקמתי באדום על יד בני ישראל".

נירון הבין שהוא בסך הכול חייל זמני בהצגה של האלוקים ואחר כך **ייגמר תפקידו ויעבור זמנו והוא יענש וייעלם מהעולם.** נירון פשט את המדים, הלך אצל רבי מאיר והתגייר. זה כל הסוד.

נוסיף היבט ברמה האישית כדי לקרב אל הלב. האמת היא שאפשר להרגיש זאת בתוך המציאות עצמה: ככל שהנאת החטא מפתה בעוצמה – הנאת **דחיית החטא גדולה פי כמה.** בדידי הווא עובדה: בחודשים האחרונים אני מנהל מאבק להפחתת משקל. זה קרב מתמיד שאינו פוסק, כנגד מאכלים עתירי פחמימות וסוכר שקורצים מכל שלט רחוב. המאבק עורר אותי לתגלית מהפכנית: מתברר שעונג הדחייה גדול מעונג התאוה. הסיפוק להתגבר ולא לאכול, גדול יותר מאשר הכניעה לאכול. בעוד שעצירה באמצע הדרך לקניית 'קפה ומאפה' היא הנאה קטנה, הגבורה שלא לעצור לקניית 'קפה ומאפה', מייצרת הרגשת סיפוק גדולה יותר. יום מאושר בחיי, הפך להיות כזה בו הצלחתי לחצות את הארץ למסירת שיעורי תורה ולא להיכנע לחטיף ופחית שתיה בתחנת דלק.

זה קרב בין המוח קצר-הטווח למוח ארוך-הטווח. אמנם המוח המהיר התברך בעוצמה אדירה לייצר דחיפות ומימוש כאן ועכשיו, אבל המוח האיטי חושב לטווח ארוך **ודווקא הוא מייצר סיפוק מתמשך.**

שיתפתי את הרעיון בטור שכתבתי בעלון 'פרשה', ומאז אני מקבל דרישות שלום מאנשים שניסו והופתעו. אחד כתב לי על שריטה חסרת שליטה: כשהוא יוצא לנסיעה, הוא מוכרח לעצור בתחנת דלק לקנות ארטיק מגנום. אחר כתב לי שהוא כפייתי להיכנס אחרי התפילה למאפייה ולבלוס שלושה בורקסים עם שקית שוקו. אולם קריאת הטור נתנה להם מוטיבציה לשלוט בעצמם, והנה גאות הניצחון גדולה מתאוות הכישלון. כך שהתאוה עצמה מעידה שהיא מקפצה לדלג מעליה.

הנה סיפור מופלא על אישה דגולה וגבר שנסחף אחריה, שהבינו את הסוד העמוק על מהות הקליפה: "מר עוקבא" היה אדם דגול שחז"ל דיברו עליו בהערצה וכינו אותו "נתן דצוציתא". הגמרא בסנהדרין לא,ב מספרת בהתפעלות: "שלחו מטבריה למר עוקבא שהיה בבבל, **שעור פניו היה קורן כאור פני משה, שהיה בן בית אצל הקב"ה.**"

רש"י מספר בקצרה והדברים מובאים בהרחבה בחיבור קדום שכתב רבי ניסים גאון³: מר עוקבא היה איש עשיר ומצליח שידו בכל. פעם נתן עיניו באישה נשואה בשם חנה וכיון שנמנעה ממנו, חלה בחולי הלב ונפל למשכב. הרופאים סברו שעליו להיות עמה כדי להציל חייו, אבל חכמים אסרו. הציעו הרופאים שרק תבוא ותדבר עמו, אבל החכמים מנעו כל קשר שתכליתו עריות.

במשך הזמן התרפא מחוליו, אבל בינתיים בעלה של חנה הסתבך בחובות ונאסר בבית הכלא. יום אחרי יום הייתה באה לבקרו והוא היה צועק במר גורלו שאינה עושה די כדי להושיע אותו. פעם אמר לה: לכי לעשיר מר עוקבא ובקשי ממנו הלוואה שתעמיד אותי על הרגליים. האישה נחרדה וסירבה ללכת, אבל בעלה דחק בה. הלכה לעשיר והוא כמובן רשם לה צ'ק גדול, ואז תבע אותה.

היא הייתה חלשה וחסרת אונים ואמרה: "אני נתונה בידך ככל שתרצה, אבל אנא תשלוט ביצרך". היא הוסיפה דרשה עמוקה שהדהימה אותו: "ותאמר לו חנה: הנני בידך ותחת כנפיך ואין לי פה להמרות את פיך, אבל אודיעך שבאה לך שעה לקנות חיי העולם הבא! היזהר ולא תפסיד שכרך וטוב העולם בדבר מועט ... שלא יוכל אדם להגיע לדבר זה אלא בעמל רב וביגיעה גדולה ואתה יכול להגיע לרצון בוראך בשעה קלה אם תשמע לשכלך ותגער ביצר".

חנה הפעילה את תפיסת "על אויביך": היא הסירה את המסך מאחורי ההצגה והשחקנים וטענה שעוצמת התאוה היא רגע השיא בבריאת העולמות ובחיינו האישיים של עוקבא-נתן. זאת הזדמנות חייו להעפיל אל מעבר לעצמו ולגעת בשמים.

עוקבא התעלה על יצרו ופטרה לשלום. חנה שבה עם הצ'ק ובעלה תיאר לעצמו מה המחיר ששילמה עבור הצ'ק וסירב לשוב אליה. כל תחנוניה ששניהם שלטו ביצמם לא שכנעו אותו, כי איך הדבר יתכן?

פעם רבי עקיבא עמד עם תלמידיו וראה מרחוק פרש רוכב על סוס. ביקש לקרוא לו. אמרו: "רבי, הרי זה עוקבא החוטא, שהפריד אשת איש מבעלה". אמר להם: "הסו מדברי לשון הרע ושקר, ראו נר דולק על ראשו". קראו לו וביקש רבי עקיבא ללמוד עמו תורה. בא בעלה של האישה ורטן איך הרבי מקרב את החוטא שהרס את משפחתו? אמר רבי עקיבא: "וכי אינך רואה את האור שהדליקו המלאכים על ראשו בזכות קדושתו וטהרתו?!". שמע האיש והחזיר את אשתו, ומאז כינו את מר עוקבא בשם "נתן דצוציתא", על שם ניצוצות האור שהיו תלויים על ראשו.

כעת נשאל את עצמנו מתי נתן דצוציתא היה מתענג יותר? אילו היה נכנע ומכריח אותה לחטוא או כשעשה את הבלתי יאומן ובהר במוסריות? חקק הקב"ה בעולמנו שככל שהחטא מפתה, דחיית החטא ממלאת יותר. כך שהמציאות עצמה מעידה על סדר העדיפויות הנכון.

נחתום בסיפור נהדר: חסיד עשיר נכנס לרבו והתלונן שהוא סובל מפרצי כעס. נדמה לו שאנשים אינם מעריכים אותו והוא מתפרץ לעתים קרובות על דמויות בקרבתו. הרבי הפטיר בפשטות: "אה, זה שום דבר ואל תעשה עניין". אותו חסיד התפלל על התגובה הממעטה, אבל יצא החוצה בכניעות.

הרבי קרא לגבאי והורה כך: "בשבת הקרובה ישהה כאן החסיד העשיר הנ"ל. אף שמנהגנו הוא לכבדו בעלייה החשובה ביותר, במפטיר, הפעם תעלה אותו לעלייה הפשוטה ביותר, גלילת התורה. זאת שגם ילד פחות מגיל בר מצווה יכול להיות מכובד בה.

הגבאי נדהם: העשיר היה הספונסר העיקרי של החצר, ובמקביל היה טיפוס גאה ורגיש לכבודו. תוצאת הפגיעה בו בפרהסיה עלולה להיות מסוכנת. הוא שקל את הדברים והגיע למסקנה שהדבר היחיד שביכולתו לעשות הוא לעדכן מראש את העשיר על הצפוי לו. את זה לא אסר הרבי...

הגיעה קריאת התורה בשבת והקהל ממתין לראות את הגביר עולה למפטיר ואחר כך מפזר לצדקה ביד רחבה בנוסח ה"מי שבירך". אולם למרבה התדהמה הוא לא כובד בעלייה, וגרוע מכך: נקרא לגלול את הספר... כולם הכירו אותו כקפדן וחם מזג וציפו לראות את ההתפרצות שתתרחש. אולם אותו גביר שהיה ערוך מראש, עלה בשקט לגלול את הספר וחזר למקומו.

³ כאן מרבי ניסים גאון: <https://halachayomit.co.il/he/Default.aspx?HalachaID=4381>.

אחרי שבת קרא לו הרבי: "ראיתי שהתגברת בקלות על מידת הגאווה והכעסנות שלך, בדיוק כמו שאמרת ליך שמדובר באתגר פשוט". "זה לא דומה", התגונן הגביר, "הגבאי הכין אותי מראש לתוכנית וכך ידעתי שמדובר בהצגה שהרבי מארגן לי".

"נו", השיב הרבי, "כל החיים הם הצגה שהקב"ה מארגן, כדי להצמיח את הטוב ולהרים מעל האתגרים - ומה יש לכעוס ולקחת ללב?..."

בכל זאת, נדמה כי ההצגה התארכה מדי... ובעיצומו של חודש הרחמים והסליחות, אנו מתפללים לפתיחת המסך ולגילוי האור הגדול מאחורי כל הקשיים, אור הגאולה האמתית בקרוב ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**